

‘We wilden herberg De Waakzaamheid zo restaureren, dat het pand zeker weer honderd jaar mee zou gaan. Het moest ook weer een trefpunt worden waar iedereen zich kan vergapen aan de details en het vakmanschap van de Zaanse houtbouw.

Gé Sombroek van bouwbedrijf Somass, die zich al tientallen jaren inzet voor het behoud en restauratie van historische Zaanse panden, vertelt enthousiast: ‘Mooi aan herberg De Waakzaamheid in Koog aan de Zaan is, dat zoveel verschillende leeftijdsgroepen er bijzondere herinneringen aan hebben. Meestal wordt alleen de oudere doelgroep enthousiast over een monument, maar in dit geval is de belangstelling veel groter. In 1626 werd de herberg gebouwd naast de sluis die toegang gaf tot een enorm slotenpatroon. Over de Zaan werden goederen af- en aangevoerd via honderden sloten en slootjes waaraan op het hoogtepunt 700 molens tegelijkertijd stonden te draaien. In de Gouden Eeuw van de Zaanstreek waren de fabrieken van toen molens, zoals houtzaagmolens die zaagden voor de scheepswerven en woonhuizen, olie-, papier-, meel-, verf- en tabakmolens. De herberg bij de sluis heeft al die eeuwen zijn horecafunctie behouden en was een handels- en vooral sociaal

trefpunt. De waard van de herberg kende iedereen en wist alles. Na goede jaren kon er een goedjaarseind aan de achterzijde worden gebouwd. Zo verrees er de houten feestzaal die tot aan de Zaan doorliep. Deze feestzaal diende ook voor openbare verkopeningen, bruiloften, toneeluitvoeringen en de brandweer hield er zijn legendarische spuitfeesten. In de 19e eeuw was kolf de populairste sport van Nederland dus werd er een kolfbaan aangelegd. Met een feest werd deze afgedekt met platen, zo ontstond een multifunctionele ruimte. Later is de houten feestzaal vervangen door een stenen gebouw met de naam ‘Hotel de Waakzaamheid’, die echter vooral diende als feestzaal. Het vermaak in De Waakzaamheid was altijd fantastisch. In de jaren vijftig van de vorige eeuw was het dé jazztempel waar zelfs Billie Holiday nog heeft opgetreden Maar ook waren er filmavonden, kon je er leren stijldansen, badmintonnen, gymmen of balletdansen. Ard Schenk en Kees Verkerk gaven hier lezingen over hun schaatssuccessen aan het Zaanse publiek. Als poptempel heeft het alle bekende Nederlandse bands ontvangen, waaronder Golden Earring, Herman Brood en Candy Dulfer. Huub Lubbe van De Dijk is een van de vele muzikanten die in zijn

interviews omschreef hoe geweldig het was om daar op te treden. Daarna brak een nieuwe bloeiperiode aan met housemuziek. Grote dj's zoals Tiësto, Eddy de Clerq en Marcello hebben hier gedraaid. De themafeesten in de houseperiode waren waanzinnig: waardoor De Waakzaamheid in de jaren negentig werd uitgeroepen tot beste housetempel van Nederland. Het allerlaatste feest was op 21 juni 2008. Veel mensen, waaronder ikzelf, hebben hier in hun jeugd fantastische avonden meegemaakt in een bepaalde periode. Door mijn Waakzaamheidverleden en de betreurenswaardige toestand van het pand, groeide de belangstelling om dit pand te restaureren enorm. Het is een van de laatste gestapelde Zaanse panden met een dubbele verdieping en een kap. In 2007 kochten we De Waakzaamheid. Op een bepaald moment werden we gebeld of we mee wilden doen met het SBS programma ‘Het mooiste pand van Nederland’ waarbij de winnaar een miljoen kreeg voor de restauratie van zijn pand. Zestien panden deden mee. Toen we op 14 april 2010 de finale bereikten, wisten we zeker dat wij zouden winnen. Een paar duizend mensen stonden in een feeststemming buiten. Op het moment dat bekend werd dat we verloren hadden, viel er een depressieve deken

De Waakzaamheid

over de mensen en was de menigte in een kwartier weg. Nog dezelfde avond verzekerde ons een aantal mensen dat ze ons zouden helpen om geld te vinden voor de restauratie. Al snel was er een goed bestuur die plannen ontwikkelde om geld in te zamelen. Iedereen schakelde zijn netwerken in om het Zaanse publiek enthousiast te houden. Met de campagne ‘Het hout niet op’ konden mensen bijvoorbeeld een plank kopen waarmee ze de restauratie steunden. Maar je hebt niet zomaar een miljoen bij elkaar. Ondanks de vele donaties en giften was het benodigde bedrag nog niet bijeen gesprokkeld. Bij hoge uitzondering heeft de Bankgiroloterij - die de 1 miljoen sponsorde voor de winnaar - het ontbrekende geld aangevuld. In ruim een jaar tijd hadden we voldoende geld en konden we eindelijk beginnen. In april 2011 werd al het overtollige bouw materiaal verwijderd en werden de waardevolle onderdelen genummerd en gedocumenteerd. Dit sloegen we op in de stenen Waakzaamheid. Alles wat hergebruikt kon worden, hebben we gerestaureerd. Je moet niet meer weghalen dan strikt noodzakelijk is. Een scheve deur, beschadigde plank of een verwurmd balk mag er best in blijven. Het casco hebben we daarna weer opnieuw hersteld, waarbij we veel oude

planken, deuren, betimmeringen en andere onderdelen hebben hergebruikt. Als je binnenstapt, moet je het gevoel hebben dat je een doorleefde herberg binnenkomt. Vroeger had je zelfs in de kleinste woningen al een betegelde stookplaats met bijbeltegels waarmee ouders hun kinderen het bijbelverhaal vertelden. Ook bij de dubbele smuiger in de Waakzaamheid wordt op elke tegel een bijbelverhaal uitgebeeld. De dubbele smuiger bevat wel 500 tegels, waarvan 250 tegels door Zaankanters zijn geadopteerd. Zij hebben daarmee de tegelrestauratie mogelijk gemaakt en zijn hierdoor ook een klein beetje eigenaar van de Waakzaamheid geworden. Onder de grond werden zes zilveren stuiverstukken gevonden, die zo rond 1650 een behoorlijk kapitaal vertegenwoordigden. Waarschijnlijk

Gé Sombroek

‘Onze grote wens was al heel lang om dit prachtige oude Zaanse pand te restaureren, waar zoveel mensen bijzondere herinneringen aan hebben.’

Fotografie: Tim Knol